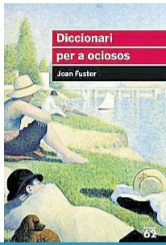
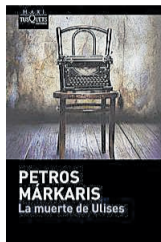

comentaris literaris
per Josep Palomero i José Miguel Segura**JOAN FUSTER**Diccionari
per a ociososPròleg:
Vicent Salvador
Editorial:
Edicions 62
Barcelona, 2022
Pàgines 285
Assaig

Enguany s'escauen dos aniversaris en relació amb la figura de Joan Fuster: el centenari del seu naixement i el quarantè aniversari de la seua defunció i, aprofitant l'oportunitat, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) el va designar Escriptor de l'Any, i la Generalitat valenciana i la catalana han instituït l'Any Fuster. En conseqüència, ací i allà es faran unes quantes coses, com ara exposicions, conferències, quaderns didàctics, espectacles, traduccions i reedicions d'alguns dels seus llibres, com en el cas que ens ocupa.

Destinat sobretot a repartir-lo gratuïtament pels clubs de lectura que impulsen determinades biblioteques públiques i centres de formació de persones adultes, l'AVL ha encarregat una edició no venal d'una de les seues obres més originals, un conjunt d'assaigs i reflexions que l'autor va organitzar en forma d'un diccionari personal, en què les paraules que va seleccionar li servien per a plantejar unes determinades reflexions, algunes més erudites, d'altres més planeres. Fuster va ser un escriptor de gèneres diversos: poeta, articulista, analista i historiador de la literatura; però, fascinat per Montaigne, va excel·lir en l'assaig, la literatura de reflexió, que en les pàgines d'aquest llibre tan atractiu aconsegueix una altura extraordinària. JP

PETROS MÁRKARISLa muerte
de UlisesTraducció: **Ersi Marina**
Samará Spiliotopulu
Editorial:
Tusquets
Barcelona, 2017
Pàgines 176
Relats policíacs

L'univers narratiu del grec Petros Márkaris és, al costat dels de Donna Leon i Andrea Camilleri, un dels més reconeixibles a simple vista pel lector de narrativa policíaca. Es tracta d'un univers en l'epicentre del qual es troba el comissari atenes Kostas Jaritos, iniciat amb *Noticias de la noche* en 1995 i que arriba fins a *Ética para inversores* de 2021. En aquesta sèrie el lector podrà trobar novel·les al costat de volums en els quals es recullen casos «menors» d'aquest comissari i d'altres protagonistes.

Un exemple d'aquests últims és *La muerte de Ulises* en el qual trobem huit contes en els quals l'esmolat estil narratiu de Márkaris s'accentua per a comptar de manera sintètica però coherent altres tants casos situats a Istanbul i a Atenes actual, capital d'un país en el qual segons Jaritos «els que intenten triomfar sense endolls ni contactes són assassins en potència» condemnats per endavant al fracàs i el ridícul absoluts. Així, el relat que dona títol al llibre dona compte de l'aparició i naturalesa de determinats grups de l'extrema dreta hel·lena com els anomenats «Llops Grisos». El relat «El atentado que llegó tarde» recrea l'atac pa-

tit per Adolf Hitler el 21 de juliol de l'any 1944 vist dones la perspectiva de la població enemiga del nacionalsocialisme alemany. El conte titulat «Tres días» gira entorn dels orígens dels successius enfrontaments armats entre grecs, turcs i xipriotes a l'illa de Xipre centrant-se en el de l'any 1955.

Esment especial són els relats «El asesinato de un inmortal» i «Poemas y crímenes», protagonitzats pel cèlebre Kostas Jaritos, que ha d'investigar l'assassinat d'un famós escriptor hel·lènic i el d'un director de cinema que maltracta psicològicament al guionista amb el qual acostuma a treballar. Es tracta de dos textos centrats en històries que se situen en l'àmbit artístic i que comparteixen característiques tècniques com el discurs en primera persona totalment focalitzat per un narrador-protagonista cada vegada més desubicat en el seu propi país. Aquests dos relats breus es caracteritzen a més per l'economia de mitjans narratius amb la qual han sigut escrits pel novel·lista, aconseguit amb el·lipsi i salts temporals generalitzats i un estil directe en els continus diàlegs.

El conte titulat «En terrenos conocidos», finalment, narra un la investigació en un cas en el qual ha mort un turc emigrat a Alemanya realitzada per Murat, un policia més que conegut per Kostas Jaritos que arriba a compartir un cert protagonisme en algun de les novel·les majors de la sèrie. En conjunt, *La muerte de Ulises* és una recopilació de contes que serà apreciada en la seua originalitat pels qui coneguen al novel·lista Petros Márkaris dels relats extensos, un autor valent i sempre fidel a si mateix que no dubta mai a denunciar a les clares totes les injustícies, desigualtats i frustracions —tantíssima violència institucionalitzada— de les quals Grècia sembla l'escenari per excel·lència. JMSR

ANTONI FERRANDOLlorente
i Blasco IbáñezPròleg: **Rafael Roca**
Editorial: **Institució**
Alfons el Magnànim
- CVEI
València, 2021
Pàgines 287
Literatura i política

El professor Antoni Ferrando, especialista en literatura catalana o valenciana medieval, i també en història de la llengua, analitza en aquest llibre el pensament polític i la posició lingüística dels dos grans prohoms de la literatura valenciana de les últimes dècades del segle XIX i primeries del segle XX, Teodor Llorente i Vicente Blasco Ibáñez. Mentre que el primer fou conservador i monàrquic, però bon poeta i creador d'una llengua literària molt innovadora i conforme al seu públic, el segon fou un republicà populista que assolí un notable èxit internacional com a novel·lista en castellà.

Com a espanyols de la Restauració, als dos els va traumatitzar la guerra de Cuba que va acabar amb l'apòstol José Martí, nascut a l'Havana però descendent de valencians. Si Blasco va publicar en *El Pueblo* diversos articles en contra d'eixa guerra, Llorente va escriure dos de les seues poesies més populars, «Cartes de soldat» i «Pro Pàtria», en què en un parell de versos cita el poble d'on és oriünd el soldat màrtir, Benicolet, també la població nativa de l'autor del llibre, en què concreta el paper d'aquells dos escriptors valencians que van crear una obra molt distinta. JP

destaquem...

El paper de la societat jueva

Cada matí em creue amb un home de figura allargada, filiforme, que avança a camallades, inclinat cap avant, com si tinguera pressa. En una panoràmica domesticada per les rutines, l'home que camina em recorda la famosa escultura de Giacometti. Si en el detall està el tot, ¿quantes coses se'm passen per alt quan camine cada matí cap a l'oficina? ¿Quins missatges hi ha a l'urbs que no he sabut interpretar en recorreguts que cada vegada són més itineraris programats? Eixa és la sensació que se m'ha quedat en acabar de llegir el llibre «L'Aljama. Tres dècades d'història, cultura i festa». Perquè el carrer de la Jueria o el de la Sinagoga per on passe cada dia són itineraris d'avui que es barregen amb els d'ahir, que construeixen una ciutat, un espai pluridimensional i de múltiples significats, on el passat s'hi superposa al present i els itineraris físics poden arribar a cartografiar un mapa de sentiments i experiències.

«L'Aljama», com ben bé queda explicat en el seu web, és una associació cultural i festiva que decidiren rescatar de l'oblit i representar la jueria medieval castellanenca per tal de com-

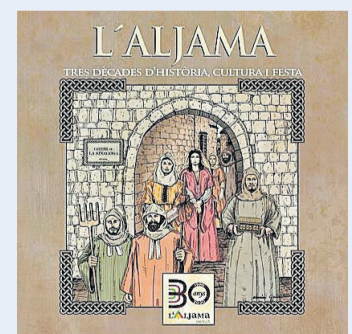
pletar l'escenificació de les tres cultures i religions que hi conviuen en l'època. El llibre del 30 aniversari s'obri amb un exordi del Cronista de la Ciutat que, actuant com un veritable hipertext, emmarca la seua filiació biogràfica amb la jueria i resumeix les col·laboracions ja siguen acadèmiques, literàries o del món de la il·lustració.

En la primera part la ciutat esdevé còmplice d'aquells que l'ocupen, d'aquells que indaquen pels seus carrers construint i extraent significats, deixant-se meravellar amb la múltiple realitat d'una quotidianitat cada vegada més complexa a l'hora de ser desxifrada. La ciutat com un text que s'ha d'interpretar, com un espai de lectura i d'investigació simbòlica. Coordinada i supervisada (com tot el llibre) pel catèdràtic d'hebreu castellanenc José Ramon Magdalena Nom de Déu, l'aportació dels historiadors ens passeja per l'estructura i organització interna de la nostra jueria, pels costums alimentaris, per la seua vestimenta i indumentària, per la qüestió mitificada de la convivència pacífica de les tres societats i pel paper

que exercia en aquella societat la dona jueva.

L'únic passat que compta és el que ens conforma, i en la segona part del llibre, la part literària, s'estableix una relació constitutiva entre el lloc i el conjunt de relats el resultat de la qual seria el lloc practicat, el lloc narrat, habitat amb el llenguatge. La casa del carrer del Forn del Batlle on li contem a un xiquet la història d'Elisa; Ahmet i Perla en el cantó del Pou de la Jueria; l'itinerari de fugida d'Içac Façan per aquell Castelló que el vol entregar al Sant Ofici. L'arc de la jueria, el Fossar dels jueus, el carrer de l'Estudi i el del Forn d'en Reus. Una geografia de llocs en clau íntima que dibuixen un mapa sentimental de la seua experiència de la ciutat, d'eixa memòria moral, d'eixos racons profètics on poden reparèixer els records que no sabem que tenim i que només el llenguatge pot fer emergir.

Clou el llibre un arquetip del que ha aportat l'associació L'Aljama al panorama de la festa i la cultura castellanenca durant les seues tres dècades d'activitat, una visió des del periodisme sobre l'evolució de les celebracions festivo-culturals, una evolució més que evident si ens cenyim als fets. ¿O és que ja ningú recorda com eren els llibres de les colles per a les festes de la Magdalena fa trenta anys? J. GARCIA LLORENS

DIVERSOS AUTORSL'Aljama, tres
dècades de...Editorial: **Associació**
Cultural l'Aljama
Castelló, 2021
Pàgines 140
Història